

Crna Gora
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

INFORMACIJA O REALIZACIJI POSEBNOG PROGRAMA
(EKONOMSKO DRŽAVLJANSTVO)

Podgorica 18.05.2022. godine

UVOD

Polazni propis na osnovu kojeg je omogućeno stranim državljanima da stiču crnogorsko državljanstvo pod specijalnim uslovima je član 12 Zakona o crnogorskom državljanstvu (Službeni list CG, br. 13/2008, 40/2010, 28/2011, 46/2011, 20/2014 - Odluka US CG, 54/2016 i 73/2019).

Na osnovu istog Vlada Crne Gore je prvo usvojila Odluku o kriterijumima za utvrđivanje naučnog, privrednog, ekonomskog, kulturnog i sportskog interesa Crne Gore za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom ("Službeni list CG", br. 34/2010, 40/2016 i 62/2018).

Uslovi za sticanje "ekonomskog državljanstva", što podrazumijeva prijem u državljanstvo lica kada je to od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, su predviđeni u članu 3 i Članu 3a odluke o kriterijumima za utvrđivanje naučnog, privrednog, ekonomskog, kulturnog i sportskog interesa Crne Gore za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22.11.2018. godine usvojila Odluku o kriterijumima, načinu postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore (u daljem tekstu „Odluka“), („Sl.list CG“, broj 79/18 od 07.12.2018. godine). Odlukom je predviđeno da se ista primjenjuje od 1. januara 2019. godine do 31. decembra 2021. godine.

Odluka je izmijenjena u toku 2020. godine kada je predviđeno da Agencija za investicije preuzima sve poslove, u vezi sa sprovođenjem *Posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore* (u daljem tekstu Posebni program). Pored pomenutog, ovim promjenama Odluke je obuhvaćeno i sticanje državljanstva prijemom po osnovu Posebnog programa i za članove porodice aplikanta koji su mlađi od 18 godina života. Predmetne izmjene su objavljene u „Službenom listu Crne Gore“, broj 12/20 od 11.03.2020. godine.

Uvođenje posebnog programa učinjeno je sa ciljem razvoja Crne Gore, odnosno sa ciljem privlačenja stranih investicija koje će intenzivirati razvojne projekte u sektoru turizma, poljoprivrede i prerađivačke industrije, i to na ukupnom području Crne Gore, i na sjeveru i na jugu, kao i brži razvoj manje razvijenih opština Crne Gore.

1. Posebni program je počeo da se primjenjuje 01.01.2019. godine, a traje do 31.12.2021. godine, koji je produžen do 31.12.2022.godine (bez učešća u izradi izmjena Odluke i davanja saglasnosti MUP-a).

2. U periodu trajanja posebnog programa mogu se donijeti rješenja o prijemu u crnogorsko državljanstvo po osnovu posebnog programa povodom najviše 2000 zahtjeva.

INFORMACIJA U VEZI SA SPROVOĐENJEM PROCEDURA PRILIKOM REALIZACIJE POSEBNOG PROGRAMA ULAGANJA OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA PRIVREDNI I EKONOMSKI INTERES CRNE GORE

Odlukom o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni, ekonomski interes Crne Gore („Sl.List CG“ br 79/18, 12/20 i 143/21), (u daljem tekstu: „Odluka“), Agencija za investicije Crne Gore je nadležna za sprovođenje posebnog programa.

Shodno članu 4 Odluke, zahtjev za realizaciju posebnog programa aplikant podnosi preko agenta za posredovanje, a provjeru aplikanta vrši agent za ocjenu međunarodne podobnosti, kojima su izdate licence u skladu sa ovom Odlukom.

Kada aplikant ispuni kriterijume iz člana 10 i 13 Odluke, odnosno kada Agencija kao nadležni organ izda potvrdu o administrativnoj usaglašenosti dokumentacije u okviru aplikacije, Agencija cjelokupnu dokumentaciju prosleđuje na provjeru agentu za ocjenu međunarodne podobnosti aplikanta (DD agent).

Kako je definisano Ugovorom o pružanju usluga Agentu za ocjenu međunarodne podobnosti radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, DD agent utvrđuje ispunjenost sledećih kriterijuma:

- Da aplikant i sa njim povezana lica nemaju kriminalni dosije u državi porijekla ili bilo kojoj drugoj državi u kojoj je stekao državljanstvo ili ima boravište, što se utvrđuje na osnovu potvrde izdate od odgovarajućeg organa te države;
- Da aplikant nije izvršio krivično djelo na teritoriji Crne Gore što se utvrđuje na osnovu potvrde organa državne uprave nadležnog za poslove pravde;
- Da aplikant nije optužen pred Međunarodnim krivičnim sudom, bez obzira da li je proglašen krivim ili ne;
- Da aplikant nije lice koje se nalazi na INTERPOL i/ili EUROPOL listi ili potjernici;
- Da kompanije u kojima je aplikant osnivač/suosnivač ili organ upravljanja nije osuđeno za privredne prestupe niti im je izrečena mjera zabrane obavljanja djelatnosti u poslednjih pet godina;
- Da aplikant poštuje državu Crnu Goru i pravni poredak Crne Gore kao i da ne predstavlja opasnost po nezavisnost i nacionalnu bezbjednost Crne Gore kao i reputaciju Crnu Gore;
- Da aplikant nije optuživano lice za djela terorizam, finasiranja terorizma, zločine protiv čovječnosti;
- Da postoji dokaz o porijeklu novca namijenjenom za uplatu i ulaganje u skladu sa Odlukom i Mjerodavnim pravom Crne Gore, naročito Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma;
- Da aplikant ima dobar renome;
- Da je uz prijavu za sticanje crnogorskog državljanstva priložena dokumentacija zahtjevana Odlukom, prevedena od strane sudskog tumača za crnogorski jezik i sa apostilom;
- Da je aplikant izvršio obaveze definisane Odlukom.

Pored navedenog, agent je obavezan da izvrši provjeru dostavljene dokumentacije u skladu sa Odlukom i da svojim Due Diligence izvještajem potvrdi ispunjenost gore navedenih uslova, kao i vjerodostojnost priložene dokumentacije. Agent je obavezan da provjeri političku izloženost aplikanta i članova njegove porodice uzimanjem potrebnih podataka od aplikanta.

Uzimajući u obzir navedeno, DD agent za svakog aplikanta kao i za članove njegove porodice za koje mu je podnijet zahtjev za ocjenu međunarodne podobnosti, dostavlja Agenciji pisani izvještaj- **Due diligence**, sa pozitivnom ili negativnom ocjenom.

Shodno obavezi datoj članom 14 Odluke, kada nadležni organ utvrdi da aplikant ispunjava kriterijume iz člana 10 ove Odluke (među kojima je i pozitivno mišljenje DD agenta), a članovi njegove porodice kriterijume iz člana 13 stav 3 ove Odluke i da je aplikant priložio dokaze iz člana 13 stav 5 ove Odluke, o tome podnosi izvještaj predsjedniku Vlade Crne Gore.

Kad organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove, shodno članu 15 Odluke, obavijesti nadležni organ da je, postupujući po predlogu predsjednika Vlade, utvrdio da su ispunjeni uslovi za donošenje rješenja za prijem aplikanta i članova njegove porodice u crnogorsko državljanstvo, o tome nadležni organ obavještava aplikanta.

U predmetnom obavještenju nadležni organ informiše aplikanta da je dužan da izvrši uplatu sa ESCROW računa iz člana 10 stav 1 tač. 2 i 3 ove Odluke na račun namijenjen za razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave i na račun investitora koji realizuje razvojni projekat ako je registrovan u Crnoj Gori, odnosno na račun privrednog društva koje realizuje razvojni projekat, a registrovano je u Crnoj Gori.

Kontrolu uplate iz stava 2 ovog člana vrši nezavisni revizor koga, na osnovu javnog poziva, angažuje nadležni organ.

Na osnovu izvještaja nezavisnog revizora nadležni organ obavještava organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove da je izvršena uplata, radi donošenja rješenja o prijemu u crnogorsko državljanstvo po osnovu posebnog programa.

Statistički podaci o broju dostavljenih aplikacija Ministarstvu unutrašnjih poslova usvojenih rješenja, uručenih pasoša i zahtjeva koji su u proceduri (po godinama i državljanstvima)

Prema evidencijama koje se vode u Ministarstvu unutrašnjih poslova, u skladu sa članom 12 Zakona o crnogorskom državljanstvu („Službeni list CG”, br.13/08, 40/10, 28/11, 46/11, 20/14, 54/16 i 73/19) i Odlukom o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore od **01.01.2019.** do **14.05.2022.** godine, ovom ministarstvu dostavljeno je od strane predsjednika Vlade Crne Gore **ukupno 279 predloga za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom**, koji se odnosi na **279 aplikanata i 655 članova njihovih porodica**, što **ukupno čini broj od 934 lica**.

U navedenom periodu usvojeno je 409 zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom, (126 za aplikante i 283 za članove njihovih porodica), 3 zahtjeva su obustavljena (1 aplikant i 2 člana porodice), dok se 522 zahtjeva nalazi u proceduri (152 aplikanta i 370 članova porodice).

U 2019. godini nije bilo podnijetih zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva po osnovu posebnog programa.

U 2020. godini od strane predsjednika Vlade Crne Gore ovom ministarstvu dostavljena su **52 predloga** (za 52 aplikanta i 115 članova njihovih porodica).

- Usvojeno je **109 rješenja** o sticanju crnogorskog državljanstva prijemom (37 za aplikante i 72 za članove njihovih porodica).

U 2021. godini od strane predsjednika Vlade Crne Gore ovom ministarstvu dostavljeno je **190 predloga** (za 190 aplikanta i 458 članova njihovih porodica).

- Usvojeno je **260 rješenja** o sticanju crnogorskog državljanstva prijemom (77 za aplikante i 183 za članove njihovih porodica). Obustavljena su 3 zahtjeva.

Od 01.01.2022. do 14.05.2022. godine, od strane predsjednika Vlade Crne Gore ovom ministarstvu dostavljeno je **37 predloga** (za 37 aplikanta i 82 članova njihovih porodica).

- Usvojeno je **40 rješenja** o sticanju crnogorskog državljanstva prijemom (12 za aplikante i 28 za članove njihovih porodica).

Usvojeni zahtjevi razvrstano po državljanstvima:

Ruska Federacija 257; NR Kina 47; Liban 26; Egipat 14; Pakistan 12; Turkmenistan 9; Ukrajina 6; Kazahstan 6; Kraljevina Saudijska Arabija 5; SAD 4; Indija 4; Vijetnam 4; Turska 4; Južnoafrička Republika 4; Bjelorusija 3; Hong Kong 3; Iran 1.

Ukupno je izdato **337** pasoša Crne Gore (106 aplikantima i 231 članovima njihovih porodica).

Podaci o izdatim pasošima Crne Gore razvrstano po državljanstvima:

Ruska Federacija 241; Liban 26; Egipat 14; Pakistan 12; Turkmenistan 9; NR Kina 6; Kazahstan 6; Turska 4; Južnoafrička Republika 4; Bjelorusija 3; Ukrajina 8; Saudijska Arabija 2; SAD 1; Iran 1.

Obustavljeni zahtjevi razvrstano po državljanstvima:

R Kina -Tajvan 1 (aplikant); Ruska Federacija 2 (članovi porodice).

Ukupno se 522 zahtjeva nalazi u proceduri (152 aplikanta i 370 članova porodice), razvrstano po državljanstvima:

Ruska Federacija 232; NR Kina 107; SAD 51; Liban 22; Egipat 14; Južnoafrička Republika 11; Indija 10; Pakistan 10; Jordan 7; Tunis 6; Maroko 5; Turska 5; Indonezija 5; Tajvan 4; Kenija 4; Jermenija 4; Filipini 4; Ukrajina 3; Hong Kong 3; Kraljevina Saudijska Arabija 3; Kazahstan 3; Južna Koreja 3; Kanada 2; Japan 1; Novi Zeland 1; Vijetnam 1; Grenada 1.

Obavještenjem ministra unutrašnjih poslova upućenog Predsjedniku Vlade CG akt 04br: 207/22-5687/1 od 07. marta 2022.godine, imajući u vidu invaziju Rusije na Ukrajinu, stav ministra unutrašnjih poslova je bio da neće donositi odluke po predmetnim zahtjevima (522 zahtjeva) sve dok se ne pribave mišljenja Agenta za ocjenu međunarodne podobnosti i Uprave policije - Sektora za finansijsko obavještajne poslove.

Napominjemo da je za jednu aplikaciju (aplikant i 1 član porodice, državljani Ruske Federacije) **dostavljeno mišljenje da postoje smetnje iz razloga bezbjnosti Crne Gore** za sticanje crnogorskog državljanstva prijem i istim je upućen poziv da se upozna sa navedenom činjenicom, kao i da će zahtjev biti odbijen.

IZAZOVI U REALIZACIJI POSEBNOG PROGRAMA (EKONOMSKO DRŽAVLJANSTVO)

Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 2. marta 2022. godine, usvojila rezoluciju kojom se, između ostalog, izražava najdublje žaljenje zbog invazije Rusije na Ukrajinu, a Evropski parlament je na sjednici od 01.03.2022. godine, izglasao Rezoluciju kojom nakon ruske invazije na Ukrajinu zastupnici u Evropskom parlamentu traže strože sankcije protiv Rusije i nove napore da se Ukrajini dodijeli status zemlje kandidatkinje za članstvo u Evropskoj uniji, i na sjednici od 09.03.2022. godine usvojio Rezoluciju o zakonodavnoj inicijativi u kojoj poziva Evropsku komisiju da do kraja mandata podnese predlog mjera koje će imati za cilj postepeno ukidanje „zlatnih pasoša“ i regulisanja sticanja boravišta ulaganjem.

Evropski parlament između ostalog, traži da se pravilima EU doprinese borbi protiv organizovanog kriminala, pranja novca, korupcije i utaje poreza, uključujući: **stroge provjere podobnosti** (provjere članova porodice podnosioca zahtjeva i izvora finansijskih sredstava).

Ukazujemo na javno proklamovanu politiku Vlade Crne Gore da kao zemlja kandidat za pridruživanje, ima obavezu da se usaglašava sa restriktivnim mjerama koje je Evropska unija usvojila protiv Rusije.

Shodno navedenom Agencija za investicije Crne Gore će za sve zahtjeve podnijete od strane državljana Ruske Federacije i Bjelorusije (aplikante sa članovima porodice), za koje je agent za ocjenu međunarodne podobnosti do dana 07.03.2022. godine, u skladu sa članom 10 Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom, radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore („Sl.list CG, br. 79/18, 12/20 i 143/21“), dao pozitivno mišljenje, uključujući i dokaz o porijeklu novca namijenjenom za uplatu i ulaganje, obavijesti organ nadležan za unutrašnje poslove za rješavanje zahtjeva za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom lica od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore u kontekstu novonastalih okolnosti, ukoliko agent naknadno utvrdi da se aplikanti i članovi njihovih porodica nalaze na listi sankcija ili su prepoznati kao subjekti čija sredstva dolaze iz nelegalnih izvora, kako bi resorno ministarstvo obustavilo postupak dodjele crnogorskog državljanstva.

Ministarstvo unutrašnjih poslova će zatraži da Agencija za nacionalnu bezbjednost da u što kraćem roku izvrši dodatne provjere u pogledu eventualnog postojanja smetnji iz razloga bezbjednosti Crne Gore, za aplikacije državljana Ruske Federacije i Bjelorusije koje se na dan 14.05.2022. godine nalaze kod ovog organa, osim za za 14 aplikacija državljana Ruske Federacije za koje je ranije dostavljeno pozitivno mišljenje Agencije za nacionalnu bezbjednost i dato pozitivno mišljenje o ispunjenosti uslova za donošenje rješenja.

Za 30 aplikacija za koje je Ministarstvo unutrašnjih poslova postupajući po prijedlogu predsjednika Vlade, već izdalo obavještenja o ispunjenosti uslova za donošenje rješenja o prijemu u crnogorsko državljanstvo (kompletna dokumentacija, odrađene bezbjednosne provjere ANB, Uprava policije/Interpol, Osnovni sud i kaznena evidencija), određen broj aplikacija je zbog novonastalih zahtjeva Ministarstva unutrašnjih poslova (da se zatraži potvrda od DD agenta da je njihov nalaz iz prvog izvještaja i dalje na snazi, kao i dodatne provjere ANB-a), izrazio spremnost da odustane od aplikacije i povuče sredstva koja su već položena na poseban račun Agencije, kao i na račun investitora.

Time se nameće i pitanje ko je subjekt-nosilac troškova prenosa ESCROW sredstava sa posebnog računa Agencije, kao i računa investitora, imajući u vidu da je prema informacijama bankarskog sektora taj iznos 0,5% od ukupnog položenog iznosa.

Jedna od obaveza DD agenta jeste da iznova provjerava sva lica koja su prošla procedure provjeru međunarodne podobnosti, kako bi se utvrdilo da li se nalaze na nekoj od lista sankcija, kao i da nakon dostavljenog pozitivnog mišljenja **intezivno sprovodi monitoring svih podnosioca zahtjeva i njihovih komercijalnih interesa u period od dvije godine nakon prvobitno podnijetog izvještaja**, kako bi bili sigurni da aplikant koji je putem ovog programa stekao crnogorsko državljanstvo, nije

prepoznat kao subjekt čija sredstva dolaze iz nelagálnih izvora ili subjekt koji se nalazi na listi sankcija. Ako se naknadno utvrdi da je lice koje je steklo crnogorsko državljanstvo prijemom u skladu sa ovom Odlukom, dalo lažne podatke ili namjerno prikrivalo činjenice ili okolnosti u vezi kriterijuma iz člana 10 i člana 13 stav 3 ove odluke Agencija kao nadležan organ o tome obavještava organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove, radi donošenja rješenja o gubitku crnogorskog državljanstva.

Od samog početka je bilo moguće predvidjeti stvaranje 'uskog grla' u MUP-u Crne Gore, budući da je isti ključna institucija od koje zavisi proces odobravanja aplikacije i završetka postupka, a istovremeno i jedina institucija u procesu čiji su ljudski resursi ograničeni sistematizacijom i pravilima zapošljavanja u javnom sektoru.

Kako se radi o finalnom postupku, stvara se percepcija da je ovaj segment procedure najsporiji, dok je u realnosti ovaj dio postupka najformalniji i nije senzibilan za sve nedostatke u dokumentaciji koja je data u prijavi.

Postoji veliki izazov u daljoj realizaciji i efikasnijem sprovođenju programa ekonomskog državljanstva koji je sistemsko-organizacione prirode jer u Direkciji za državljanstvo je sistematizovano 5 službeničkih mjesta (Samostalni savjetnik I) koja su popunjena, dok je mjesto načelnika trenutno upražnjeno i istim koordinira jedan od samostalnih savjetnika I.

Da bi neko mogao da rješava zahtjeve za prijem u crnogorsko državljanstvo, mora da je prethodno prošao obuku u CRS-u (zaprimanje, skeniranje, štampanje, slanje dopuna i provjera, odlučivanje i dr.), kao i da dobro poznaje Zakon o crnogorskom državljanstvu kao lex specialis zakon, kao i podzakonske propise iz ove oblasti, između ostalog i Odluku kojom se propisuju uslovi i kriterijumi za aplikanta i članova njegove porodice za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom, ZUP i Zakon o legalizaciji javnih isprava u međunarodnom prometu, koji je pribavljanje i ovjeravanje potrebnih isprava koji se obavezno ovjeravaju učinio još komplikovanijim i složenijim za one državljane koji nijesu potpisnici Haške konvencije ili sa kojim Crna Gora nema potpisan bilateralni sporazum o međusobnom priznavanju javnih isprava.

Navedeni službenici, pored ekonomskog državljanstva, koji su itekako složeni postupci, rješavaju i ostale zahtjeve za prijem, otpust i gubitak crnogorskog državljanstva, i vrše ostale poslove iz djelokruga nadležnosti navedene Direkcije. Takođe, u Direkciji rade (nije sistematizovano radno mjesto) i dva samostalna referenta iz Biroa za opšte poslove.

U tom smislu u cilju šireg tumačenja dostavljenih dokaza propisanih navedenom Odlukom i eliminisanja administrativnih prepreka obavezuje se Ministarstvo unutrašnjih poslova na šire tumačenje dostavljene dokumentacije, kao i da u potpunosti primjeni načelo aktivne pomoći stranci, da omogući stranci u upravnom postupku da što laše i efikasnije ostvare i zaštite svoja prava i pravne interese, vodeći računa da ostvarivanje njihovih interesa ne bude na štetu prava i pravnih interesa drugih lica, niti u suprotnosti sa javnim interesom. Odnosno, da se prema aplikantima i članovima porodice nakon sprovedenog postupka i dostavljenih dokaza donese odluka, ako se time postiže svrha posebnog programa.

Usljed ovih okolnosti, koje su subjektivne prirode, kao i drugih okolnosti koje su objektivne prirode, imajući u vidu da smo ograničeni rokom trajanja ovog programa Ministarstvo unutrašnjih poslova će izvršiti privremeno raspoređivanje državnih

službenika, odnosno namještenika, u okviru istog organa, na odgovarajuća radna mjesta u okviru Direktorata za upravne poslove, državljanstvo i strance, za potrebe sprovođenja Posebnog programa (ekonomsko državljanstvo).

Ministarstvo unutrašnjih poslova će nastaviti u duhu transparentnosti samog postupka i interesovanja javnosti o licima koja su stekla crnogorsko državljanstvo prijemom kao lica od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, na zahtjev zainteresovanih lica objavljivati podatke shodno Zakonu slobodnom pristupu informacijama na sajtu ovog organa (ime i prezime aplikanata i članova njihovih porodica) koja su stekla crnogorsko državljanstvo prijemom po osnovu posebnog programa (ekonomsko državljanstvo).

STAV EU U ODNOSU NA POSEBNI PROGRAM

Evropska komisija je po prvi put Posebni program uvrstila u Drugi godišnji izvještaj u vezi sa mehanizmom suspendovanja bezviznog režima koji je odnosio na 2018. godinu, a u kojoj godini je i program usvojen. U tom izvještaju EK je istakla da Posebni program mora biti praćen sa povećanom pažnjom, jer može stvoriti migracione i bezbjedonosne rizike. U istom je EK dala preporuku da se primjenjuju dubinske i bezbjedonosne provjere svih aplikanata.

U svom Trećem godišnjem izvještaju u vezi sa mehanizmom suspendovanja bezviznog režima koji se odnosi na 2019. godinu, EK je sumirala da su u okviru Posebnog programa obrađene 24 aplikacije, od kojih je 5 odobreno, s tim što nije izdat nijedan pasoš. EK je pocrtala da intenzivno prate migratorne i bezbjedonosne rizike koji su povezani sa programom, naročito u oblasti pranja novca, izbjegavanja poreza, finansiranja terorizma, korupcije i organizovanog kriminala, te da ove rizike u kontinuitetu iznosi crnogorskim vlastima. I u ovom izvještaju je ponovljena preporuka da je od imperativnog značaja primjena dubinskih i bezbjedonosnih provjera svih aplikanata.

U svom Četvrtom godišnjem izvještaju u vezi sa mehanizmom suspendovanja bezviznog režima koji se odnosi na 2020. i 2021. godinu, EK je izvijestila da je novoizabrana Vlada u martu 2021. godine, odlučila da prekine primjenu posebnog programa. EK je istakla da će nastaviti da prati primjenu programa dok god se zahtjevi za državljanstvo obrađuju, prije svega od rizika da se šeme ekonomskog državljanstva, kao crnogorska, mogu koristiti za zaobilaženje EU pravila o viznom režimu i izbjegavanje neophodnih dubinskih i bezbjedonosnih provjera koje se čine kada se izdaje viza. S tim u vezi, EK je u bitnom dala preporuke Crnoj Gori da je (i) dužna da vrši dalje usklađivanje vizne politike Crne Gore sa listama neophodnih viza EU trećih zemalja, posebno u pogledu onih trećih zemalja, koje predstavljaju neregularne migracijski ili sigurnosni rizici za EU, i da (ii) treba da postepeno ukine program ekonomskog državljanstva.

UTICAJ POSEBNOG PROGRAMA NA CRNOGORSKU EKONOMIJU

Cilj Posebnog programa je podstakne nove investicije u razvojne projekte u sektoru turizma, poljoprivrede i prerađivačke industrije, na ukupnom području Crne Gore. Investitorima koji svoje projekte realizuju u skladu sa uslovima iz Posebnog programa se omogućava da dio svog projekta finansiraju od strane aplikanata koji su zainteresovani za sticanje crnogorskog državljanstva. Stvaranjem ovakvog pravnog okvira za ulaganja, omogućuje se investorima da realizuju one investicije koje ne bi inače realizovali pod lošijim tržišnim uslovima, od čega koristi imaju kako investitori, tako i država i građani.

Projekti koji participiraju u programu ekonomskog državljanstva su mahom projekti sa Liste razvojnih projekata u oblasti turizma, i kada su u pitanju apsolutne brojke, njihova ukupna predračunska vrijednost, do trenutka revidiranja Liste (isključivanje 6 od 16 projekata sa Liste) na osnovu zaključka Vlade broj: 04-1355/1 od 10.03.2022.godine iznosila je 472.000.000,00 EUR. Predračunska vrijednost preostalih 10 projekata je 328.000.000,00 Eur. Dominantan oblik ulaganja u razvojne projekte je putem kupovine neke od smještajnih jedinica u hotelu, u skladu sa članovima 95 i 96 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (kondo i mještoviti model).

Ovakav finansijski model ulaganja omogućava brži povraćaj sredstava uložениh u izgradnju projekta, i u svojoj prvoj fazi dominantna ekonomska aktivnost u vezi sa ovakvim investicijama je vezana za sektor građevine i sektor nekretnina.

U ovom pogledu, mogućnost prodaje jedinica po unaprijed utvrđenim minimalnim cijenama, koje se mogu smatrati premijum cijenama, predstavlja veliki podsticaj investitorima da započnu realizaciju ovih projekata.

U tom pogledu, program ekonomskog državljanstva je svakako uticao na izgradnju turističkih kapaciteta, naročito na sjeveru Crne Gore, i to je čini se učinio bolje nego bilo koji drugi podsticaj za razvoj iz ranijeg perioda.

Rizik ovakvog modela finansiranja programa je u tome što se očekivani prihod od prodaje jedinica vezuje za uspješnost aplikacije za državljanstvo kupca/investitora u razvojni projekat.

Ovo znači da i) investitor koji gradi hotel mora da ima spremna sopstvena sredstva da završi projekat u slučaju male potražnje, ii) kupac je zainteresovan za ulaganje u hotel samo radi dobijanja državljanstva, što dovodi u pitanje ekonomsku opravdanost same investicije u normalnim okolnostima.

Kada se analiziraju biznis planovi investitora koji grade hotele, može se uočiti da su projekcije prometa bazirane na ukupnom povećanju turističkog prometa u državi od minimum 5%, i to u domenu visokoplatežnih gostiju, što će zahtijevati sprovođenje intenzivne međunarodne kampanje i jačanje transportnih linkova države sa odgovarajućim emitivnim tržištima. U kontekstu pandemije, ovo je izazov, i jasno je da će realizacija ovih ciljeva zahtijevati aktivno učešće i javnog i privatnog sektora.

S tim u vezi, u postupcima kontrole projekata sa Liste razvojnih projekata su uočena odstupanja u dinamičkim planovima investitora koji realizuju razvojne projekte.

Ranijih šesnaest projekata sa Liste razvojnih projekata iz oblasti turizma su se mogla grupisati u sljedeće kategorije: i) projekti koji se ne razvijaju i koji nisu ostvarili benefite iz Posebnog programa; ii) projekti koji ostvaruju benefite iz Posebnog programa ali se razvijaju sporije od utvrđene dinamike; iii) projekti koji se razvijaju u skladu sa dinamikom i koji ostvaruju benefite iz Posebnog programa.

Ističemo da je Vlada je, na sjednici od 30. decembra 2022. godine, donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni, ekonomski interes Crne Gore („Sl.List CG“ br 79/18, 12/20) (izmjene objavljene u „Sl.List CG“ br. 143/21) (u daljem tekstu: „Odluka“), čime je produžila trajanje Posebnog programa za dodatnih 12 mjeseci. Takođe, Vlada je ovu priliku vidjela kao način da uvede strožije kriterijume za

investitore koji već realizuju projekte, zahtijevajući dostavljanje bankarske garancije, koja će važiti do datuma finalizacije projekta. U skladu sa navedenim, 11. januara 2022. godine, su poslata pisma svim investitorima sa LRP u oblasti turizma kojim se zahtijeva dostavljanje navedene bankarske garancije. Kao rezultat pomenutih aktivnosti, i presjeka stanja realizacije predmetnih projekata na osnovu proširene metodologije koja se naslanja na izvještaje nezavisnih kontrolora došlo je do isključivanja pojedinih projekata sa Liste (ranije pomenuti zaključak Vlade broj 04-1355/1 od 10.03.2022. godine). Na taj način Lista trenutno sadrži 10 projekata, jer su sa Liste isključena 3 projekta u čijoj realizaciji nije došlo do ispunjavanja investicionih obaveza, te 3 projekta za koja nijesu dostavljene bankarske garancije u skladu sa Izmjenama i dopunama Odluke.

Na ovaj način se podiže nivo sigurnosti i povjerenja u razvojni projekat, kako unutar samog sistema a tako i kod šire javnosti koja se pojavljuje kao krajnji korisnik dodate vrijednosti razvojnih projekata.

U čisto finansijskom smislu, od Posebnog programa su ostvareni sljedeći prihodi:

- **U razvojne projekte je od strane aplikanta ukupno uloženo 33.900.000,00 €, dok se na escrow računima nalazi još 158.000.000,00 €;**
  - **Na poseban račun za ulaganja u manje razvijena područja je uplaćeno 12.600.000,00 €, dok se na escrow računima nalazi još 54.000.000,01 €**
- Od administrativnih taksi je u trezor uplaćeno 27.995.000,00 €.**

INFORMACIJA O PROGRAMU EKONOMSKOG DRŽAVLJANSTVA U CRNOJ GORI NA DAN 12. maj 2022. GODINE dostavljena od strane Agencije za investicije Crne Gore

Lista razvojnih projekata po oblastima

Projekat	Oblast	Odobren od Vlade Crne Gore
Izgradnja hotela „Breza“, Kolašin	Turizam	12. novembar 2019.
Izgradnja hotela "Bjelasica 1450 Kolašin" po kondo modelu	Turizam	12. mart 2020.
Izgradnja hotela "K16" Kolašin, po kondo modelu poslovanja	Turizam	23. april 2020.
Izgradnja hotela "Boka Place" Tivat	Turizam	18. jun 2020.
Izgradnja hotela „D“ sa depadansom „E“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja	Turizam	24. septembar 2020.
Izgradnja hotela kompleksa „Montis hotel & resort“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja	Turizam	24. septembar 2020.
Izgradnja hotelskog kompleksa Amma resort Čanj, Bar, po mješovitom modelu poslovanja	Turizam	6. novembar 2020.
Izgradnja turističkog kompleksa Hotel sa vilama 4*, Žabljak	Turizam	19. novembar 2020.
Izgradnja hotela "Cruiser" Budva, po mješovitom modelu poslovanja	Turizam	27. novembar 2020.
Izgradnja hotela „Liko Soho“ , Bar, po kondo modelu poslovanja	Turizam	14. oktobar 2021.
Izgradnja plantaže jabuka u Vrulji, Opština Pljevlja	Poljoprivreda i prerađivačka	23. decembar 2021.

	industrija	
--	-------------------	--

Agenti za posredovanje

Agent za posredovanje	Primljeno aplikacija	MIA obrada	Na dopuni	Kod DD-a	Kod PV/MUP	Prenos sredstava	Kod Revizora	Uplaćeno/Odobreno	Odbijeno
„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	195	54	14	29	38	0	7	41	12
„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	308	84	18	45	81	2	11	53	14
„Arton Group“ GmbH Austrija	208	33	40	19	55	1	9	32	19
Ukupno	711	171	72	93	174	3	27	126	45

Agenti za ocjenu međunarodne podobnosti

Agent za provjeru	Poslato aplikacija	Na obradi	Odbijeno	Odobreno
Exiger Canda INC, Kanada	237	44	13	180
S-RM Intelligence and Risk Consulting LTD, UK	227	49	22	156
Ukupno	464	93	35	336

Ulaganja u projekte

Projekat	Agent za posredovanje	Položeno na ESCROW	Uplaćeno investitoru
Izgradnja hotela „Kolašin Resort & Spa“, Kolašin	„Arton Group“ GmbH Austrija	11.500.000,00 €	5.500.000,00 €
Izgradnja hotela „Breza“, Kolašin	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	2.750.000,00 €	2.750.000,00 €
	„Arton Group“ GmbH Austrija	12.250.000,00 €	750.000,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	8.500.000,00 €	2.250.000,00 €
Izgradnja hotela „Kraljičina plaža“, Miločer	„Arton Group“ GmbH Austrija	450.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotela „Durmitor Hotel and Villas“, Žabljak	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	0,00 €	250.000,00 €
	„Arton Group“ GmbH Austrija	750.000,00 €	250.000,00 €
Izgradnja hotela "Bjelasica	„Apex Capital	1.000.000,00 €	250.000,00 €

1450 Kolašin" po kondo modelu	Partners" doo Podgorica		
	„Arton Group“ GmbH Austrija	11.250.000,00 €	1.500.000,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	11.750.000,00 €	1.250.000,00 €
Izgradnja hotela "K16" Kolašin, po kondo modelu poslovanja	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	750.000,00 €	0,00 €
	„Arton Group“ GmbH Austrija	250.000,00 €	0,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	17.250.000,00 €	8.000.000,00 €
Izgradnja hotela "Boka Place" Tivat	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	11.250.000,00 €	2.250.000,00 €
	„Arton Group“ GmbH Austrija	2.250.000,00 €	0,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	31.050.000,00 €	3.150.000,00 €
Izgradnja hotela „Bobotov hotel and resort“, Žabljak, po kondo modelu poslovanja	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	250.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotela „Elite Hotel & residence“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja	„Arton Group“ GmbH Austrija	250.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotela kompleksa „Montis hotel & resort“, Kolašin, po kondo modelu poslovanja	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	24.250.000,00 €	5.750.000,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	2.500.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotelskog kompleksa Amma resort Čanj, Bar, po mješovitom modelu poslovanja	„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	450.000,00 €	0,00 €
	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	3.600.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotela Black Pine, Mojkovac, po kondo modelu poslovanja	„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	1.000.000,00 €	0,00 €
Izgradnja hotela "Cruiser" Budva, po mješovitom modelu poslovanja	„Arton Group“ GmbH Austrija	2.700.000,00 €	0,00 €
Ukupno		158.000.000,00 €	33.900.000,00 €

Donacije za manje razvijena područja

Agent za posredovanje	Položeno ESCROW	na	Uplaćeno (poseban račun)	Agenciji
„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	14.200.000,00 €		4.100.000,00 €	
„Arton Group“ GmbH Austrija	15.700.000,01 €		3.200.000,00 €	
„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	24.100.000,00 €		5.300.000,00 €	
Ukupno	54.000.000,01 €		12.600.000,00 €	

Donacije za razvoj inovacione politike

Agent za posredovanje	Položeno ESCROW	na	Uplaćeno (poseban račun)	Agenciji
„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	100.000,00 €		0,00 €	
„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	600.000,00 €		0,00 €	
Ukupno	700.000,00 €		0,00 €	

Prihodi od taksi

Agent za posredovanje	Primljeno aplikacija	Uplaćeno (trezor)	Agenciji
„Apex Capital Partners“ doo Podgorica	195	7.745.000,00 €	
„Arton Group“ GmbH Austrija	208	8.190.000,00 €	
„Henley & Partners Government Services“ LTD Jersey	308	12.060.000,00 €	
Ukupno	711	27.995.000,00 €	

Statistički pregled po državama

	Uplaćeno	Uplate u toku	Kod PV/MUP	Kod DD/a	Na prijemu	Odbijeno	Ukupno
Alžir	0	0	0	0	4	0	4
Antigva i Barbuda	0	0	0	0	1	0	1
Azerbejdžan	0	0	0	0	1	0	1
Australija	0	0	2	0	0	5	7
Austrija	0	0	3	0	0	0	3
Jermenija	0	0	4	0	0	0	4
Mianmar	0	0	0	0	1	0	1
Belorusija	5	0	0	1	0	3	9
Kambodža	0	0	4	0	1	0	5
Kanada	0	0	3	0	5	0	8
Kina	52	31	79	27	49	17	255
Tajvan	0	0	19	3	4	0	26
Dominika	0	0	0	0	2	0	2
Dominikanska Republika	0	0	0	0	1	0	1
Gruzija	0	0	0	0	1	0	1
Grenada	0	0	1	0	0	0	1
Indija	4	0	13	13	14	9	53
Indonezija	0	0	5	0	1	0	6
Iran	1	0	0	3	16	1	21
Izrael	0	0	0	0	1	0	1
Obala slonovače	0	0	0	0	5	0	5
Japan	0	0	1	0	0	0	1
Kazahstan	6	0	3	3	0	3	15

Jordan	0	1	1	5	1	0	8
Kenija	0	0	4	0	0	0	4
Južna Koreja	0	0	3	0	0	0	3
Liban	25	0	19	7	30	0	81
Libija	0	0	0	0	0	4	4
Malezija	0	0	0	0	8	0	8
Malta	0	0	0	0	0	1	1
Meksiko	0	0	0	0	4	7	11
Moldavija	0	0	0	1	0	0	1
Maroko	0	0	5	0	0	0	5
Novi Zeland	0	0	0	0	3	0	3
Nigerija	0	0	2	0	4	0	6
Pakistan	12	0	10	0	28	0	50
Filipini	0	0	4	0	4	5	13
Poljska	0	0	0	3	5	0	8
Rusija	255	47	239	202	320	59	1122
Sveti Kits i Nevis	0	0	0	0	3	0	3
Saudijska Arabija	5	0	3	0	48	1	57
Srbija	0	0	0	4	0	0	4
Vijetnam	4	0	5	0	37	0	46
Južnoafrička Republika	4	0	20	0	89	0	113
Sirija	0	0	0	0	0	4	4
Ujedinjeni Arapski Emirati	0	3	0	0	0	0	3
Tunis	0	0	6	0	0	0	6
Turska	4	1	11	5	22	0	43
Turkmenistan	9	0	0	0	0	0	9
Ukrajina	8	1	10	23	9	3	54
Egipat	14	0	14	0	11	0	39
Ujedinjeno Kraljevstvo	0	0	3	3	7	0	13
Gernzi	0	0	0	0	1	0	1
Sjedinjene Američke Države	3	15	59	4	62	6	149
Uzbekistan	0	0	0	0	12	0	12
Ukupno	411	99	555	307	815	128	2315